

ovlivňují vyučovací postupy učitelů, tedy ovlivňují učení žáků zprostředkovaně. „Profesní činnosti učitelů“ jsou také zajímavé, protože zahrnují vzájemné interakce učitelů i způsoby, jakými se snaží zajistit efektivnější učení žáků.

2.8.1 Téma: Vyučovací postupy učitelů

Úvod

Jak bylo poznamenáno výše, existují významné výzkumné nálezy o tom, že vyučovací postupy jsou nejlepším školním prediktorem učení žáků. Dotazníky TALIS 2018 rovněž zahrnují nové položky o vyučovacích postupech učitelů. Následující přehled literatury je teoretickou oporou pro sběr jak stávajících, tak i nových indikátorů.

Teoretická východiska

Vyučovací postupy učitelů zahrnují množství aspektů, z nichž některé (např. motivace se učit či dosavadní výsledky v předmětech jako matematika nebo mateřský jazyk) jsou velmi důležité pro vzdělávací výsledky žáků (Baumert et al., 2010; Creemers & Kyriakides, 2008; Hattie, 2009; Isac et al., 2015; Kunter et al., 2013; O'Dwyer, Wang, & Shields, 2015). Výzkum se následně zabývá těmito postupy jako indikátory toho, co je označováno jako *kvalita vyučování*.

Mnoho studií o vyučovacích postupech nebo kvalitě vyučování vychází z žáky přímo reportovaných aktivit ve třídě (Marsh et al., 2012), z pozorování ve třídě (Schlesinger & Jentsch, 2016) a sdělení učitelů (Wagner et al., 2016). Využívání subjektivních výpovědí učitelů pro měření kvality vyučování je obzvláště problematické, neboť jejich odpovědi jsou často ovlivněny sociální desirabilitou (Little, Goe, & Bell, 2009; van de Vijver & He, 2014). Tento problém měření často nastává, když jsou respondenti dotazováni pomocí Likertových škál (oscilujících mezi vysokou a nízkou mírou souhlasu), aby indikovali důležitost, kterou přiřkládají každému vyučovacímu postupu.

Aby se problému sociální desirability TALIS vyhnul, využívá pro odpovědi škálu frekvencí. Relevantní dotazníkové položky požadují po respondentech, aby uvedli, jak často dochází k určitému vyučovacímu postupu (např. kognitivní aktivace a názorný výklad) během vyučování v náhodně vybraných cílových nebo referenčních třídách. Tato volba odpovědních škál má nejméně dvě implikace. Zaprvé, subjektivní sdělení učitelů o vyučovacích postupech neodrážejí *kvalitu* jejich vyučování, ale *častost* jejich výskytu. Zadruhé, tato sdělení poskytují popis činností učitelů ve třídách, a jsou tedy také charakteristikou jednotlivých tříd. Nicméně TALIS užívá Likertovu škálu s kategoriemi míry souhlasu pro měření managementu třídy (což je komponenta pozitivního kázeňského klimatu), protože většina souvisejících postupů již odráží aspekty kvality vyučování.

Přestože se TALIS vztahuje k vyučovacím postupům, související ukazatele vycházejí z teorie a výzkumů zaměřených na kvalitu vyučování. Kvalita vyučování je v rámci oboru pedagogika pojímána různě, ale odborníci se shodnou na tom, že se jedná o multidimenzionální koncept (Fauth et al., 2014; Kane & Cantrell, 2010; Kunter & Voss, 2013; Wagner et al., 2013). Konkrétně zahrnují efektivní vyučovací postupy například řízení třídy, podporu ze strany učitele, jasnost výkladu a kognitivní aktivaci. Značné množství výzkumných nálezů dokládá dopad vyučovacích postupů na vzdělávací výsledky žáků a jejich pokrok, přičemž jedna studie (Rjosk et al., 2014) ukazuje, že přítomnost či absence těchto technik může dokonce posilovat či oslabovat vztahy mezi socioekonomickým statutem žáků a jejich výsledky učení.

Množství studií zjistilo, že *třídní management* významně přispívá k učení žáků a je silným prediktorem jejich výsledků (viz např. Baumert et al., 2010; Klusmann et al., 2008; van Tartwijk & Hamerness, 2011). Třídní management je často popisován jako činnosti učitele, které zajišťují dobré kázeňské klima a efektivní využívání času během vyučování (van Tartwijk